

Allmänna helgdagar m.m.

Sammanfattning

Utskottet behandlar 13 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014/15.

Yrkandena avser frågor om flaggdagar och flaggning, Sveriges nationalsång, minnet av Harry Nordlund och offentliga belöningssystem.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden med hänvisning till sina tidigare ställningstaganden.

I betänkandet finns tre reservationer (SD och FP).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Flaggdagar och flaggning	5
Sveriges nationalsång	9
Minnet av Harry Nordlund	11
Offentliga belöningssystem	11
Reservationer	16
1. Sveriges nationalsång, punkt 2 (SD)	16
2. Riksdagens hedersmedalj, punkt 4 (FP)	16
3. Offentliga belöningssystem, punkt 5 (SD)	17
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	18
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Flaggdagar och flaggning**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:155 av Edward Riedl (M),

2014/15:166 av Cecilia Widegren (M),

2014/15:610 av Jonas Jacobsson Gjörtler (M) och

2014/15:916 av Annicka Engblom (M).

2. **Sveriges nationalsång**

Riksdagen avslår motion

2014/15:2868 av Carina Herrstedt och Mattias Karlsson (SD).

Reservation 1 (SD)

3. **Minnet av Harry Nordlund**

Riksdagen avslår motion

2014/15:328 av Peter Jeppsson och Suzanne Svensson (S).

4. **Riksdagens hedersmedalj**

Riksdagen avslår motion

2014/15:375 av Allan Widman (FP).

Reservation 2 (FP)

5. **Offentliga belöningsystem**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1028 av Björn Söder och Kent Ekeröth (SD),

2014/15:1398 av Tuve Skånberg (KD),

2014/15:1584 av Patrick Reslow (M),

2014/15:1994 av Hans Wallmark (M),

2014/15:2915 av Mikael Jansson (SD) och

2014/15:2947 av Mikael Jansson (SD).

Reservation 3 (SD)

Stockholm den 3 mars 2015

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén (M), Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Annicka Engblom (M), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Maria Abrahamsson (M), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Patrick Reslow (M), Emanuel Öz (S), Fredrik Eriksson (SD), Mathias Sundin (FP), Tuve Skånberg (KD), Emilia Töyrä (S) och Nooshi Dadgostar (V).

Utskottets överväganden

Flaggdagar och flaggning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en särskild båtflagga, användningen av EU-flaggan på offentliga byggnader och veteran-dagen den 29 maj som allmän flaggdag.

Motionerna

I motion 2014/15:155 av Edward Riedl (M) begärs ett tillkännagivande om att se över lagen (1982:269) om Sveriges flagga i syfte att ge möjlighet till en svensk båtflagga. Motionären anför att en tvåuddad eller tretungad variant av flaggan sedan 1500-talet har använts som ”fältflagga till sjöss” och att den under 1800-talet också användes flitigt bland privata båtägare. Den tvåuddade varianten förekommer också i dag på svenska fritidsbåtar, något som enligt motionären strider mot gällande flagglag. I flera av Sveriges grannländer, exempelvis i Finland och Danmark, har man moderniserat lagstiftningen så att det finns en lagreglerad möjlighet att använda en särskild flagga till sjöss. Motionären anför att det vore rimligt att man också i Sverige ser över möjligheten att uppdatera lagen om Sveriges flagga för att ge svenska fritidsbåtägare möjlighet att använda en särskild båtflagga. Den situation som råder i dag när många båtägare flaggar på ett sätt som strider mot lagen kan enligt motionären inte anses vara önskvärd för någon, och en moderniserad lag skulle också kunna verka för att skapa en harmoni på detta område mellan den gällande lagstiftningen och det allmänna rättsmedvetandet.

Cecilia Widegren (M) föreslår i motion 2014/15:166 att EU-flaggan ska användas på statliga offentliga byggnader. Motionären anför att Sverige har mognat som medlemsland sedan inträdet i EU. Det är dock enligt motionären fortfarande få personer som känner någon starkare identifikation och samhörighet med EU. Med EU-flaggan som symbol kan man stärka intresset för centrala europeiska frågor som rör Sveriges kulturella identitet och politiska framtid, menar motionären.

I motion 2014/15:610 av Jonas Jacobsson Gjörtler (M) föreslås att veteran-dagen den 29 maj ska bli allmän flaggdag. Motionären anför att veteran-dagen den 29 maj sedan 2008 högtidlighålls inom Försvarsmakten. Sedan 2012 har veteran-dagen status som statsceremoni, vilket betyder att den regelbundet firas på samma datum varje år. Syftet med en särskild veteran-dag är att hedra människor som deltar i eller har deltagit i nationella och internationella militära operationer och att högtidlighålla minnet av stupade och omkomna.

Även i motion 2014/15:916 av Annicka Engblom (M) föreslås att veterandagen ska bli allmän flaggdag. Motionären anför att Sveriges försvarsmakt förändras och att allt fler svenskar är att betrakta som veteraner från såväl den militära verksamheten i Sverige som från internationella insatser runt om i vår omvärld. Att högtidlighålla den svenska veterandagen också som allmän flaggdag skulle ge de svenskar som inte kan delta vid de officiella statsceremonierna en möjlighet att visa sin uppskattning för Sveriges militära veteraner. Det skulle också öka kunskapen om veteranernas viktiga insatser och vara ett erkännande för veteranerna.

Bakgrund

I proposition 1981/82:109 med förslag till ny lagstiftning om Sveriges riksvapen och Sveriges flagga framhölls att det då inte fanns några bindande föreskrifter om flaggning på bestämda dagar – fränsett på Försvarsmaktens område. Emellertid hade s.k. allmänna flaggdagar angetts i den vanliga almanackan alltsedan 1939. Denna förteckning över flaggdagar hade karaktären av inofficiell rekommendation och hade tillkommit på initiativ av Bestyrelsen för svenska flaggans dag. Tanken på att införa en skyldighet att på de allmänna flaggdagarna flagga på byggnader som inrymmer statliga myndigheter och institutioner avvisades av ekonomiska och praktiska skäl. Flaggningsfrågan borde därför liksom dittills lämnas oreglerad förutom inom Försvarsmakten. Detta innebar att varje civil myndighet själv utifrån praktiska och andra överväganden fick avgöra i vilken utsträckning seden att flagga på de allmänna flaggdagarna lämpligen kunde upprätthållas. Mot bakgrund av att konstitutionsutskottet vid åtskilliga tillfällen behandlat önskemål om att de allmänna flaggdagarna skulle förtecknas och fastställas officiellt föreslogs att så skulle ske.

När det gäller frågan om vilka dagar som borde tas upp som flaggdagar påpekades i propositionen att flaggdagarna i princip hade varit oförändrade i drygt 40 år och att de således hade vuxit sig in i allmänhetens medvetande. Därför borde ingen uteslutas utan starka skäl. De dåvarande 15 flaggdagarna borde alltså behållas. Två nya flaggdagar föreslogs med hänsyn bl.a. till uttalanden från riksdagens sida. Det gällde dagen för riksdagsval och FN-dagen den 24 oktober.

För att det skulle bli möjligt att utan riksdagsbehandling ändra i förteckningen när förhållandena ändrades för de kungliga flaggdagarna, rekommenderades i den promemoria som låg till grund för propositionen att de allmänna flaggdagarna skulle anges i en förordning.

Gällande rätt

Enligt 1 § lagen (1982:269) om Sveriges flagga är Sveriges flagga blå med ett gult kors. Korset är vinkelrätt ställt mot flaggans kanter. Flaggan är tvärskuren eller tretungad.

Statschefen och, med hans eller hennes tillstånd, andra medlemmar av det kungliga huset får enligt 4 § använda en tretungad flagga med eller utan stora eller lilla riksvapnet på ett vitt fält i korsets mitt. Den tretungade flaggan används vidare som örlogsflagga av Försvarsmakten och, enligt föreskrifter som regeringen bestämmer, av andra myndigheter som bedriver militär verksamhet. När en sådan flagga är befälstecken markeras detta genom en särskild beteckning i övre inre fältet. I övrigt används den tvärskurva flaggan, vilket är uttryckligen reglerat i 4 §.

Förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar utfärdades i april 1982 och innehåller endast en förteckning över de 17 flaggdagarna. Förordningen har aldrig ändrats.

Allmänna flaggdagar är enligt förordningen

- nyårsdagen
- den 28 januari: konungens namnsdag
- den 12 mars: kronprinsessans namnsdag
- påskdagen
- den 30 april: konungens födelsedag
- den 1 maj
- pingstdagen
- den 6 juni: Sveriges nationaldag och svenska flaggans dag
- midsommardagen
- den 14 juli: kronprinsessans födelsedag
- den 8 augusti: drottningens namnsdag
- dag för val i hela riket till riksdagen
- den 24 oktober: FN-dagen
- den 6 november: Gustav Adolfsdagen
- den 10 december: Nobeldagen
- den 23 december: drottningens födelsedag
- juldagen.

Tidigare behandling

Båtflagga

Motionsyrkanden om en särskild båtflagga behandlades i betänkande 2012/13:KU16. I betänkandet redovisades vad som gällde för båtflaggor i Norge, Danmark och Finland. Utskottet avstyrkte motionerna och konstaterade i sitt ställningstagande att särskilda båtflaggor under vissa omständigheter kunde användas av fritidsbåtagare i våra grannländer, men utskottet fann inte skäl att förorda nya sätt att använda olika format av den svenska flaggan.

Utskottet avstyrkte i förenklad ordning ett motionsyrkande om en särskild båtflagga i betänkande 2013/14:KU13.

Veterandagen som allmän flaggdag

I betänkande 2012/13:KU16 behandlades ett motionsyrkande om veterandagen som allmän flaggdag. Utskottet anförde i sitt ställningstagande att veteransoldatpolitiken på senare år hade getts stor uppmärksamhet inte minst genom att den 29 maj sedan 2012 är en statsceremoni. Inom Försvarsmakten finns en särskild veteranavdelning som är direkt rådgivande till överbefälhavaren och andra chefer i högkvarteret och som ansvarar för att samordna och ge stöd till veteraner, förbandschefer och ideella organisationer. På veterandagen firas alla Sveriges veteraner och deras anhöriga med en ceremoni vid Sjöhistoriska museet på Djurgården i Stockholm. Det gäller inte bara de militära utan även polisen, tullen, Kustbevakningen, Kriminalvården, Folke Bernadotteakademien och Sida m.fl. Även Försvarsmaktens ideella samarbetsorganisationer Veteranförbundet Fredsbaskrarna, Svenska Soldathemsförbundet, Invidzonen och Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund brukar delta i firandet. Utskottet konstaterade att det nya nationella veteranmonumentet skulle invigas den 29 maj 2013 i samband med firandet av veterandagen vid Sjöhistoriska museet i Stockholm. Utskottet ansåg i likhet med motionären att det fanns all anledning att uppmärksamma veteraner som fullgjort uppdrag för landet. Utskottet var dock inte berett att förorda ändringar av flaggdagarna så som de är reglerade i förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar och avstyrkte motionen.

Ett motionsyrkande om att veterandagen borde bli allmän flaggdag avstyrktes av utskottet i förenklad ordning i betänkande 2013/14:KU13.

EU-flaggan

Utskottet behandlade i betänkande 1999/2000:KU18 ett motionsyrkande om ökad användning av Europaflaggan och EU-symbolen i offentliga sammanhang. När det gäller användningen av EU-flaggan konstaterade utskottet att det inte finns några särskilda EU-regler och inte heller några nationella regler. Utskottet ville i sammanhanget framhålla att statliga myndigheter och institutioner utanför Försvarsmakten för närvarande inte har någon plikt att flagga med svenska flaggan. Varje civil myndighet får själv utifrån praktiska och andra överväganden avgöra i vilken utsträckning seden att flagga på de allmänna flaggdagarna lämpligen kan upprätthållas (se prop. 1981/82:109 s. 12). Enligt utskottet borde flaggningen på statliga byggnader även i fortsättningen avgöras av de statliga myndigheterna och institutionerna själva, och motionsyrkandet avstyrktes.

Våren 2001 behandlade utskottet (bet. 2000/01:KU15) ett motionsyrkande om att det vore naturligt att staten föregick med ett gott exempel och lät berörda myndigheter flagga på offentliga byggnader med både den svenska flaggan och Europaflaggan. Utskottet vidhöll sitt tidigare ställningstagande om att flaggning på statliga byggnader även i fortsättningen borde avgöras av de statliga myndigheterna och institutionerna själva. I betänkande 2005/06:KU24 behandlades ett motionsyrkande om användning av EU-

flaggan vid offentliga byggnader i förenklad ordning och avstyrktes. Våren 2007 behandlades ett motsvarande yrkande, och utskottet vidhöll sina tidigare ställningstaganden (bet. 2006/07:KU12). I betänkandena 2008/09:KU13 och 2009/10:KU31 behandlades och avstyrktes i förenklad ordning motionsyrkanden om användning av EU-flaggan vid statliga offentliga byggnader.

I betänkande 2010/11:KU25 avstyrktes också ett motionsyrkande om att EU-flaggan borde användas tillsammans med den svenska flaggan i offentliga sammanhang, exempelvis vid statliga organisationer, myndigheter och bolag. Utskottet anförde att det liksom tidigare ansåg att frågor om flaggning vid de statliga myndigheterna och institutionerna även fortsättningsvis borde avgöras av myndigheterna och institutionerna själva och att det inte borde regleras på vilket sätt statliga bolag ska flagga.

I betänkande 2012/13:KU16 avstyrktes i förenklad ordning motionsyrkanden om EU-flaggan på statliga offentliga byggnader.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner liksom tidigare inte skäl att förorda nya sätt att använda olika format av den svenska flaggan och avstyrker motion 2014/15:155 (M).

Utskottet anser att det finns all anledning att uppmärksamma veteraner som fullgjort uppdrag för landet, men är liksom tidigare inte berett att förorda ändringar av de allmänna flaggdagarna och avstyrker därför motionerna 2014/15:610 (M) och 2014/15:916 (M).

Vad gäller användningen av EU-flaggan på offentliga byggnader anser utskottet liksom tidigare att frågor om flaggning vid de statliga myndigheterna och institutionerna även fortsättningsvis bör avgöras av myndigheterna och institutionerna själva. Utskottet avstyrker därför motion 2014/15:166 (M).

Sveriges nationalsång

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att ge Du gamla, du fria officiell status som Sveriges nationalsång.

Jämför reservation 1 (SD).

Motionen

I motion 2014/15:2868 av Carina Herrstedt och Mattias Karlsson (båda SD) begärs ett tillkännagivande om att ge sången Du gamla, du fria status som Sveriges nationalsång. Motionärerna anför att Sverige inte har någon officiell nationalsång. Du gamla, du fria används av tradition som nationalsång, men till skillnad från många andra nationalsånger har den aldrig officiellt antagits som nationalsång genom ett politiskt beslut. Det finns således inte något

juridiskt skydd för sångens status som nationalsång. Tidigare motioner i frågan har avfärdats med svepande motiveringar om att det inte behövs något juridiskt erkännande av nationalsången. Motionärerna anser att en nationalsång är en hyllning till det egna landet och en enande symbol. Det är därför viktigt att den är officiellt antagen. Vidare framhåller motionärerna att nationaldagen, det svenska språket och den svenska flaggan är officiellt antagna.

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen behandlat frågan om nationalsången.

I betänkande 1987/88:KU10 uttalade utskottet följande:

Den utveckling som lett till att ”Du gamla, Du fria” numera allmänt betraktas som Sveriges nationalsång har ägt rum utan påverkan av några av statsmakterna fattade beslut. Såvitt utskottet kunnat bedöma bör det för dem som anser angeläget att vi äger en sång med karaktär av nationalsång framstå såsom väsentligt, att denna sång kunnat få så fast förankring hos mycket stora grupper av vårt folk att dess egenskap av nationalsång i praktiken icke ifrågasättes. Enligt utskottet bör en nationalsång tillkomma på detta sätt och utskottet anser icke motiverat med något officiellt fastställande av nationalsång för Sverige.

I betänkande 2000/01:KU15 uttalade utskottet att det inte fanns behov av ett juridiskt erkännande av Du gamla, du fria som Sveriges nationalsång och avstyrkte en motion med ett yrkande om ett tillkännagivande om ett juridiskt erkännande av sången. I betänkandena 2001/02:KU9, 2003/04:KU15, 2008/09:KU6 och 2009/10:KU31 vidhöll utskottet sin tidigare bedömning.

I betänkande 2012/13:KU16 anförde utskottet att det inte fann skäl att frågå sin tidigare uppfattning i frågan om behovet av att genom ett politiskt beslut anta Du gamla, du fria som nationalsång, och avstyrkte motionsyrkandena. Ett motionsyrkande om nationalsången avstyrktes i förenklad ordning i betänkande 2013/14:KU13.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner liksom tidigare att det inte finns något behov av ett juridiskt erkännande av Du gamla, du fria som Sveriges nationalsång och avstyrker motion 2014/15:2868 (SD).

Minnet av Harry Nordlund

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om ett tillkännagivande om att uppmärksamma 70-årsminnet av Harry Nordlund.

Motionen

I motion 2014/15:328 av Peter Jeppsson och Suzanne Svensson (båda S) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att den på ett lämpligt och värdigt sätt bör uppmärksamma att det 2015 gått 70 år sedan den svenske flygaren Harry Nordlund stupade. Motionärerna skriver att Harry Nordlund är den enda svenska flygaren som dödats i en luftstrid över svenskt territorium under andra världskriget. Händelsen skedde den 3 april 1945. En minnessten över flygaren restes i Sölvesborg 1995 – 50 år efter händelsen.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade i betänkande 2012/13:KU17 ett motionsyrkande om att minnet av Harry Nordlund borde uppmärksammas av riksdagen. Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till att beslutanderätten i denna typ av frågor i första hand ligger hos Riksdagsförvaltningens ledning.

I betänkande 2013/14:KU13 behandlade utskottet ett motionsyrkande om ett tillkännagivande till regeringen om att 70-årsminnet av Harry Nordlund borde uppmärksammas. Utskottet avstyrkte motionen och anförde att det kunde finnas skäl att hedra minnet av Harry Nordlund, men utskottet fann det dock inte nödvändigt med något initiativ från riksdagen i frågan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner liksom tidigare att det inte är nödvändigt med något initiativ från riksdagen i frågan och avstyrker motion 2014/15:328 (S).

Offentliga belöningssystem

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om offentliga belöningssystem. Jämför reservationerna 2 (FP) och 3 (SD).

Motionerna

I motion 2014/15:375 av Allan Widman (FP) föreslås ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om inrättandet av en riksdagens hedersmedalj för

internationell insats. Motionären anför att riksdagen efter förslag från regeringen beslutar om varje internationell insats med svensk militär personal. Det vore enligt motionären önskvärt att Sverige officiellt kunde visa sin erkänsla för särskilt berömliga gärningar som gjorts med fara för eget liv. Riksdagsledamöter bör kunna nominera personer till att få en sådan medalj, och konstitutionsutskottet ska bereda beslut om att dela ut den. Under högtidliga former skulle medaljen sedan delas ut av talmannen. Vidare anför motionären att Försvarsmakten har inrättat en egen belöningsmedalj för internationella insatser. Denna medalj är dock enligt motionären inte officiell eller ens halvofficiell. Det är den militära myndighetschefens sätt att belöna militära insatser utöver vad tjänsten kräver. En hedersmedalj för internationella insatser har motsvarigheter i flera länder, skriver motionären.

Björn Söder och Kent Ekeröth (båda SD) föreslår i motion 2014/15:1028 att det kungliga ordensväsendet ska återinföras. Motionärerna anför att det är orimligt att ordnar i dag endast kan delas ut till utlänningar och statslösa. Det finns enligt motionärerna många svenska hjältar som gjort stora insatser för Sverige i modern tid som förtjänar hedersbetygelser. Ordensväsendet är enligt motionärerna en del av en svensk tradition som är viktig att bevara.

I motion 2014/15:1398 av Tuve Skånberg (KD) föreslås att ett modernt offentligt belöningsystem ska utredas. Motionären anför att det i ett internationellt perspektiv är ett tämligen begränsat system att som i dag endast dela ut medaljer. De flesta andra länders offentliga belöningsystem innefattar statliga förtjänstordnar. Vidare anför motionären att medaljer ges internationellt för mer avgränsade förtjänster och ordnar för mer framstående gärningar. Svenskar riskerar därigenom att uppfattas som mindre framstående än vad de är. Enligt motionären är ordnar en billig form av belöning eftersom ordenstecknet endast är till låns och ska återställas vid innehavarens bortgång.

Även i motion 2014/15:1584 av Patrick Reslow (M) föreslås att ett modernt offentligt belöningsystem ska utredas. Motionären anför att de ordnar som ännu delas ut är Serafimerorden och Nordstjärneorden. Serafimerorden kan tilldelas medlemmar av det svenska kungahuset och utländska statschefer. Nordstjärneorden kan tilldelas utländska medborgare och statslösa. Enligt Riksdagens utredningstjänst har Nordstjärneorden delats ut till i genomsnitt 150–200 utländska medborgare per år sedan 1975. Omkring 75–100 svenska medborgare får enligt motionären årligen en medalj eller professors namn. Motionären konstaterar att den svenska staten genom sitt belöningsystem hedrar många fler utländska medborgare än svenska medborgare. Motionären framhåller att det offentliga belöningsystemet fyller en viktig funktion.

I motion 2014/15:1994 av Hans Wallmark (M) begärs ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att inrätta en särskild medalj som ska delas ut av riksdagen till personer som på ett berömvärdt sätt har tagit strid för demokrati, frihet och människovärde. En sådan medalj eller utmärkelse skulle med fördel bära exempelvis Raoul Wallenbergs namn, menar motionären. Motionären anför att Raoul Wallenberg är en av de mest kända svenskarna utomlands. Hans gärning har uppmärksammats på en mängd sätt världen över, t.ex. har

gator och parker getts hans namn, han avbildas på frimärken, och olika utmärkelser uppkallas efter honom. Ett av de länder som är sämst på att hedra Raoul Wallenberg är Sverige, menar motionären.

Mikael Jansson (SD) begär i motion 2014/15:2915 ett tillkännagivande om att instifta en vetenskaps- och kulturförtjänstorden. Motionären anför att flera civila förtjänstordnar i olika länder används även som belöningar för förtjänstfulla insatser inom vetenskap och konst. Ganska tidigt instiftades också särskilda ordnar för förtjänster på dessa områden. Motionären anför ett antal europeiska ordnar som exempel på detta. Motionären menar att en sådan typ av orden i Sverige skulle vinna stort anseende och allmän uppskattning.

I motion 2014/15:2947 föreslår Mikael Jansson (SD) även att det ska instiftas en hedersorden för framstående insatser av nationell betydelse. Motionären anför att när det moderna svenska ordensväsendet infördes för snart 260 år sedan kännetecknades det av en stor exklusivitet. Begränsningarna upprätthölls länge strikt men började på 1800-talet att mjukas upp. Utomlands förekommer enligt motionären ofta någon form av begränsning av hur många som kan tilldelas en orden. Vidare anför motionären att det i vissa länder vid sidan av de vanliga förtjänstordnarna förekommer speciella ordnar. Dessa har på grund av sin exklusivitet och sina urvalskriterier fått ett mycket högt anseende. En exklusiv hedersorden för de främsta företrädarna inom olika samhällsområden – t.ex. kultur, förvaltning, näringsliv och svenska Nobelpristagare – skulle säkert fylla en funktion i dagens Sverige, menar motionären.

Bakgrund

Systemet med ordnar och medaljer ändrades i grunden 1975. Då upphörde – sedan regeringen inhämtat riksdagens yttrande över reformen (prop. 1973:91, bet. 1973:KU27) – utdelandet av ordnar under statlig medverkan till svenska medborgare. Till grund för reformen låg uppfattningen att ordensväsendet återspeglade en gången tids samhällssyn genom att det gav uttryck för värderingar av samhällsinsatser enbart med hänsyn till tjänsteställning. Ordensväsendet finns emellertid kvar för utlänningar som gör personliga insatser för Sverige eller svenska intressen. Regler om detta har beslutats av regeringen och finns i ordenskungörelsen (1974:768).

Enligt 1 § ordenskungörelsen kan inom Kungl. Serafimerorden utmärkelser tilldelas statschefer och därmed jämställda personer samt medlemmar av det svenska kungahuset. Enligt 2 § kan inom Kungl. Nordstjärneorden utmärkelser tilldelas medlemmar av det svenska kungahuset samt utländska medborgare som har gjort personliga insatser för Sverige eller för svenskt intresse. Med utländsk medborgare likställs en statslös som är bosatt utomlands.

Beslut om dessa utmärkelser fattas enligt 3 § av Kungl. Maj:ts Orden. I fråga om utländska medborgare fattas beslut på förord av regeringen. Förslag om utmärkelser till utländska medborgare av Nordstjärneorden ska av

myndigheter under regeringen lämnas in till det departement dit myndigheten hör.

Enligt förordningen (1974:225) om utmärkelsen ”För nit och redlighet i rikets tjänst” tilldelas utmärkelsen den som har visat nit och redlighet som anställd hos staten under minst 30 år. Frågan om tilldelning av utmärkelsen prövas av den myndighet där arbetstagaren är anställd. Är arbetstagaren chef för en myndighet som lyder omedelbart under regeringen, prövas frågan dock av chefen för det departement dit myndigheten hör eller av den myndighet eller tjänsteman som departementschefen bestämmer.

Olika medaljer tilldelas också svenska och utländska medborgare av statschefen för framstående insatser inom samhället och även som minne av betydande personer eller viktiga händelser.

I januari 2006 gav Statsrådsberedningen ut en promemoria med riktlinjer för handläggningen av medaljärenden (SB PM 2006:1 Regeringens belöningsmedaljer och regeringens utmärkelse Professors namn). Av promemorian framgår att regeringen delar ut följande belöningsmedaljer (regeringsmedaljer):

- Illis quorum meruere labores
- För berömliga gärningar
- För medborgerlig förtjänst
- För omsorgsfull renvård.

Dessutom kan regeringen dela ut utmärkelsen Professors namn. Utmärkelsen är en ren hederstitel och delas ut främst för att belöna sådana insatser utanför den akademiska världen som har stor folkbildande eller på annat sätt allmännyttig betydelse.

Tidigare behandling

Riksdagen har sedan 1986 återkommande avslagit motioner om ett reformerat ordens- och medaljväsen samt vissa andra frågor om det offentliga belöningsystemet.

Vid utskottets behandling av frågan under riksmötet 1992/93 lämnade utskottet (bet. 1992/93:KU7) en ingående redovisning för det nuvarande ordensväsendet och den reformering som skedde 1975. Utskottet påminde om att 1975 års reformering av det svenska belöningsystemet föregicks av ett grundligt beredningsarbete och att konstitutionsutskottet (bet. KU 1973:27) framhöll att det belöningsystem som då tillämpades återspeglade en gången tids samhällssyn genom att ge uttryck för värderingar av samhällsinsatser enbart med hänsyn till tjänsteställning. Vidare framhölls att ordnarna inte kunde anses fylla sin uppgift när det gällde att belöna viktiga samhällsinsatser. Reformen stöddes också av de personalorganisationer som företrädde det övervägande antalet statsanställda. Det argument som låg till grund för reformen hade enligt utskottets mening fortfarande viss tyngd. Mot denna bakgrund borde enligt utskottet en översyn av det offentliga belöningsystemet

avvaktas tills det tydligare visats att ett mer utvecklat belöningsystem skulle kunna fylla sin uppgift. Mot bakgrund av det anförda avstyrkte utskottet motionerna.

Ställningstagandet har sedan upprepats vid utskottets behandling av denna fråga i betänkandena 1993/94:KU4, 1994/95:KU16, 1997/98:KU9, 1999/2000:KU18, 2000/01:KU15 och 2001/02:KU9. I betänkande 2003/04:KU15 avstyrktes motioner med hänvisning till att utskottet inte ansåg det påkallat med några förändringar i det offentliga belöningsystemet. I betänkande 2005/06:KU24 avstyrktes motionsyrkanden i denna fråga i förenklad ordning.

Senare har motionsyrkanden om offentliga belöningsystem avstyrkts i betänkande 2006/07:KU15 och 2008/09:KU6. I det senare betänkandet ansåg utskottet att det fortfarande inte var påkallat med några förändringar i det offentliga belöningsystemet.

I betänkande 2010/11:KU25 ansåg utskottet att det liksom tidigare inte var påkallat med några förändringar i de offentliga belöningsystemen.

Utskottet avstyrkte i förenklad ordning motionsyrkanden som gällde offentliga belöningsystem i betänkandena 2012/13:KU16 och 2013/14:KU13.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden om att det inte är påkallat med några förändringar av de offentliga belöningsystemen och avstyrker motionerna 2014/15:375 (FP), 2014/15:1028 (SD), 2014/15:1398 (KD), 2014/15:1584 (M), 2014/15:1994 (M), 2014/15:2915 (SD) och 2014/15:2947 (SD).

Reservationer

1. Sveriges nationalsång, punkt 2 (SD)

av Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2868 av Carina Herrstedt och Mattias Karlsson (SD).

Ställningstagande

Sverige har inte någon officiell nationalsång. Du gamla, du fria används av tradition som nationalsång, men till skillnad från många andra länders nationalsånger har den aldrig officiellt antagits som nationalsång genom ett politiskt beslut. Det finns således inget juridiskt skydd för sångens status som nationalsång.

Vi anser att nationalsången är en hyllning till det egna landet och en enande symbol. Det är därför viktigt att den blir officiellt antagen, på liknande sätt som nationaldagen, det svenska språket och den svenska flaggan. Du gamla, du fria bör därför bli officiellt antagen som Sveriges nationalsång. Med bifall till motionen bör riksdagen tillkännage detta för regeringen.

2. Riksdagens hedersmedalj, punkt 4 (FP)

av Mathias Sundin (FP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:375 av Allan Widman (FP).

Ställningstagande

Varje internationell insats med svensk militär personal beslutas av riksdagen på förslag av regeringen. Eftersom internationella insatser är ett säkerhetspolitiskt verktyg för statsmaktens hävdande av svenska intressen, beslutade i demokratisk ordning, vore det lämpligt att Sverige officiellt kunde visa sin erkänsla för särskilt berömliga gärningar som gjorts med fara för eget

liv. Det bör därför inrättas en ”riksdagens hedersmedalj för internationell insats” som ska tilldelas den som vid en internationell insats med fara för sitt eget liv gjort en särskilt berömlig gärning. Med bifall till motionen bör riksdagen tillkänna detta för riksdagsstyrelsen.

3. Offentliga belöningsystem, punkt 5 (SD)

av Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:1028 av Björn Söder och Kent Ekeröth (SD) och avslår motionerna 2014/15:1398 av Tuve Skånberg (KD), 2014/15:1584 av Patrick Reslow (M), 2014/15:1994 av Hans Wallmark (M), 2014/15:2915 av Mikael Jansson (SD) och 2014/15:2947 av Mikael Jansson (SD).

Ställningstagande

Fram till 1975 kunde den svenska statschefen, kungen, dela ut ordnar till svenskar och utlänningar som belöning för viktiga insatser för Sverige. Genom ett politiskt beslut fräntogs kungen möjligheten att tilldela ordnar till svenskar. Det är enligt vår mening orimligt att svenskar inte kan tilldelas ordnar. Det finns många svenska hjältar som gjort stora insatser för Sverige i modern tid och som förtjänar det som en gång var kungens högsta hedersbetygelse.

Möjligheten för svenskar att få ta del av hedersbetygelser i form av ordnar bör därför återinföras. Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:155 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av lagen om Sveriges flagga i syfte att ge möjlighet till en svensk båtflagga.

2014/15:166 av Cecilia Widegren (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om användande av EU-flaggan på statliga offentliga byggnader.

2014/15:328 av Peter Jeppsson och Suzanne Svensson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hedra minnet av Harry Nordlund.

2014/15:375 av Allan Widman (FP):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en ”riksdagens hedersmedalj för internationell insats” att tilldelas den som vid en internationell insats med fara för eget liv gjort en särskilt berömlig gärning.

2014/15:610 av Jonas Jacobsson Gjörtler (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra veterandagen den 29 maj till allmän flaggdag.

2014/15:916 av Annicka Engblom (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra veterandagen till allmän flaggdag.

2014/15:1028 av Björn Söder och Kent Ekeröth (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinföra det kungliga ordensväsendet.

2014/15:1398 av Tuve Skånberg (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda ett modernt, offentligt belöningsssystem i enlighet med intentionerna i motionen.

2014/15:1584 av Patrick Reslow (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om ett modernt, offentligt belöningssystem som bl.a. innebär att svenska medborgare kan belönas på samma sätt som utländska medborgare.

2014/15:1994 av Hans Wallmark (M):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att inrätta en särskild medalj som ska delas ut av riksdagen till personer som på ett berömvärd sätt har tagit strid för demokrati, frihet och människovärde.

2014/15:2868 av Carina Herrstedt och Mattias Karlsson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge ”Du gamla, du fria” officiell status som Sveriges nationalsång.

2014/15:2915 av Mikael Jansson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att instifta en vetenskaps- och kulturförtjänstorden.

2014/15:2947 av Mikael Jansson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att instifta en ”Hedersorden” för framstående insatser av nationell betydelse.